

PŘÍSTĚHOVALECTVÍ, ETNICITA A MRZÁCKÉ ZÁKONY

Susan Schweik

Immigration, Ethnicity, and the Ugly Law (2009)

přeložila Zuzana Šťastná

Ve Spojených státech konce 19. a počátku 20. století byla | 511
zjevná tělesná deformovanost chápána jako něco, co nejen
podkopává genderové vztahy, pojetí feminity a maskulinity
i tradiční sexuality, ale také ohrožuje vžitě představy o ná-
rodní integritě. Masové přistěhovalectví v této době prudce
zvýšilo počet lidí, kteří, řečeno s Barbarou Welke, „se neměli
kam obrátit, pokud se octli v kategorii „postižený““ (Welke
2001: 74).²⁸¹ V americké kultuře se tak začal vytvářet pevný
propletenec ableismu, biologicky zdůvodňovaného rasismu
a nativismu, tedy upřednostňování starousedlíků před nově
příchozími – postoj, podle nějž byl každý člověk nevzhledného
zevnějšku přivandrovalec a každý přivandrovalec žebrák. Na
hranicích Spojených států vznikly nové systémy kontrol, které
měly za úkol zabránit přílivu nemocných a zmrzačených, lidí
s „deformitami“ a žebráků. Stát New York například v roce
1881 schválil zákon vyžadující „pečlivé prohlížení“ parolodí
přijíždějících z ciziny, aby se „zabránilo vyloďování žebráků,
mrzáků, zločinců, idiotů a jim podobných“ („Tax on Immi-
gration“, s. 4). Ačkoli takzvané mrzácké zákony jsou dnes při-
pomínány buď v čistě lokálních souvislostech (například jako
chicagský problém), nebo naopak na velmi obecné úrovni (jako
příklad staletí útisku „postižených“), jejich působnost nebyla

---

281 Podezřívavost místních společenství vůči žebrákům cizího původu má své kořeny v ranější době. Susan Ryan zkoumá texty z 50. let 19. století varující před cizinci, kteří, řečeno slovy jednoho novinového úvodníku, „oblékají šat žebráků“ (Ryan 2003: 59). Protižebrácká xenofobie se však ke konci století stále zotřovala.

ani tak omezená, ani tak široká. Byly přijímány v době dalekosáhlé, nicméně z konkrétních dějinných okolností vzniklé krize, během níž se řešily dopady přistěhovalectví a vznikala potřeba vylučovací „předběžné klasifikace“ nežádoucích osob (Snyder, Mitchell 2006: 41).

512 | V dokumentaci o odvoláních podaných k Nejvyššímu soudu USA ve 20. století lze najít četné případy, v nichž se vyskytují klíčová slova podobná onomu sledu přívlastků v „mrzáckém“ zákonodárství. Rozsudek v případě *Zartarian vs. Billings* (1907) se týká „osob postižených odpudivou nebo nebezpečnou nakažlivou chorobou“ (s. 5). Příklad z roku 1924 zase potvrzuje právní definici vyloučených kategorií osob z roku 1917 – „idioti, imbecilové, slabomyslní, nuzáci, profesionální žebráci, nemocní, zločinci, polygamisté, anarchisté, prostitutky“ (Commissioner of Immigration of the Port of New York vs. Gottlieb, 265 USA, s. 528) – a když čteme tento seznam, skoro jako bychom se probírali kartotékou soudních případů spadajících pod zákon o „nevzhledných žebrácích“. Oba tyto případy se celkem nepřekvapivě týkají imigrace do Spojených států. Panika, která se rozpoutala kolem přistěhovalectví, poskytla snadné – až příliš snadné – vysvětlení existence „nevzhledných žebráků“. Podle Kennetha Kusmera byli žebráci „viditelnou známkou rozkladu místní samosprávy, který probíhal současně s rozvojem městské průmyslové společnosti v 19. století. Ti, kdo na tento vývoj reagovali nejnegativněji (...), hledali obětního beránka a pro tento účel se nejlépe hodily vlny přistěhovalců zaplavující zemi“ (Kusmer 2002: 8).

V rétorice, která stavěla na protikladu domácího a cizího, často vedle sebe najdeme střet s ošklivostí a střet s neznámem. Když Frank Stahl, zastánce teorie o vlivu psychických zážitků těhotné na vývoj plodu, popisuje případ, kdy matčina náhodná přítomnost při tramvajové nehodě údajně ovlivnila její nenarozené dítě, ne náhodou mluví o „cizosti“: „v okamžiku šoku tanuly ženě na mysli především dvě věci: 1. rozdrcená hlava cizího dítěte (foreign child); 2. její vlastní vyvíjející se

dítě" (Stahl 1896: 509). Dítě, které zabila Stahlova legendární tramvaj, je možná dítětem přistěhovalců. Možná je „cizí“ jen v tom smyslu, že není vlastním dítětem uvedené matky. Ať už je to jakkoli, zdůrazňuje se jeho postavení coby někoho neznámého. V podobném duchu vyznívá pasáž z povídky Stephena Cranea z roku 1899 o venkovském dítěti narozeném bez rukou, jehož osud se stává pastvou pro senzacechtivé bulvární noviny – „pololidská“ matka dítěte tu údajně mluví „nějakým cizím dialektem“ (Crane 1899: 123).

Když se v roce 1902 členové Lékařské akademie rozhodli společně prosadit schválení „mrzáckého“ zákona pro město New York a odvolávali se při tom na příklad „nervózní ženy křehkého zdraví“, kterou obtěžuje žebrák odhalující „nepopsatelný pohled“ na „strašlivě znetvořenou nohu“, žádost, již vznášeli jménem takové ženy, se také netýkala jen tak nějakého nevzhledného žebravého staříka. Nevzhlednost byla pro tyto lékaře totéž co „nějaký cizí dialekt“, neduh Starého světa. „Až do roku 1901 se žebráci v New Yorku a na předměstích na pohled spokojovali s běžnými způsoby žebroty,“ psal reportér Clifton Spacks, referující o uvedené lékařské kampani. Nicméně „od té doby, co se zprávy o výnosnosti této živnosti rozšířily do ciziny“, začaly se ve městě objevovat nové metody žebroty:

Zkroucené a znetvořené údy, ruce a rysy obličejů se vystavují jako podívaná, tak jako tomu po staletí bylo v Itálii a Španělsku a některých částech Francie. Lidi bezruké či s dřevěnou nohou nyní nahradila ohyzdná stvoření, jež na pohled postrádají téměř jakoukoli podobnost s člověkem. (Spacks 1902: 33)

Toto „vydělávání na soucitu pomocí do očí bijící podívané“ bylo podle Spackse „módou“ za mořem. Co na tom, že kronikáři newyorských světů a stínů už celá desetiletí podávali zprávy o fantastické odpudivosti žebráků místního původu. Podle lékařů byly „mrzácké zákony“ lékem na neamerickou chorobu, nově importovaný druh žebroty spočívající v „peč-

livě zaranžovaném vystavování ohyzdných znetvoření či odporných boláků", které Spacks popsal jako „evropskou metodu „exhibice““.

514 | Spackovy čtenáře, Newyorčany z přelomu století, popisované prohlášeními projevy náměstka komisaře pro přistěhovalectví Edwarda F. Feeneyho, nedlouho předtím pohoršily zvěsti o tom, že skrze hlavní imigrační stanici na Ellis Islandu procházejí do země za úplatky evropští „mrzáci a lidé s ohyzdnými tvářemi a chorobami“, kteří mají v úmyslu „těžit ze soucitu žen“ v manhattanských obchodních čtvrtích („Undesirable Immigrants“, s. 16). Problém s údajným přílivem ohyzdných, nelidských stvoření, která se hrnula do země branou Ellis Islandu, ale neznepokojoval jen obchodníky obávající se o budoucí vzhled Park Avenue. Byla to otázka celostátního významu – šlo o samotnou skladbu národa.

Přívlastek, jenž je na prvním místě ve všech známých verzích nařízení o nevzhledných žebrácích kromě té denverské – „stižený chorobou“ – bezprostředně propojuje působení „mrzáckých“ zákonů s federálním zákonem o přistěhovalectví, který byl přijat ve stejné době. V obou případech šlo o masové vylučování určitých osob ze společnosti ve jménu zdraví společenského organismu.²⁸² (Denverský případ je mimochodem zajímavý. Jelikož město bylo známým místem odpočinku a léčby pro nemocné tuberkulózou, z nichž mnozí tvořili místní smetánku, šikanování nemocných tu nenašlo odezvu). V úvahách Susan Sontag o AIDS najdeme slavnou větu o tom,

---

282 Tyto snahy nalézt prostorové řešení problému „chorob“ dnes dokážeme hlouběji chápat mimo jiné díky pracím R. Sennetta, S. Gilmana a N. Shaha. Mrzácké zákony se v nich ocitají v širším kontextu a jsou vnímány jako jedna z vícerá snah zbavit veřejný prostor amerických měst chorob a „postižených“. Jak ukazují všichni uvedení autoři, tyto prostorové strategie mají vazby nejen na imigrační politiku, ale také na dějiny antisemitismu, zejména spojování těl Židů s nečistotou a nákazou. Viz Sennett (1994: 215, 227) a celou kapitolu o vzniku benátského ghetta v Gilmanově knize (s. 24). Strategiím (narativním i faktickým) pro zadržování nákazy a rasistickým funkcím hygienických předpisů 19. století se věnuje práce N. Shaha (2001).

že „běžný obraz moru má jeden společný rys: choroba vždycky přichází odjinud“ (Sontag 1978, česky 1997: 123).²⁸³ Kontrolori pověření prověřováním přistěhovalců se snažili vytipovat mimo jiné i potenciální „nevzhledné žebráky“, a chránit tak obec či, řečeno s Alanem Hydem, „širokou veřejnost“, kterou tak dobře známe ze současných diskusí o AIDS, a která „se očišťuje nacházením, spekulizací a odmítáním cizího, znečišťujícího Druhého“ (Hyde 1997: 250).

Vyhlašky o nevzhledných žebrácích zažívaly největší rozmach v téže době, kdy se zotřevovala opatření proti nežádoucím přistěhovalcům. Ve státech při západním pobřeží probíhalo zavádění mrzáckých zákonů současně s protičínskou agitací. V roce 1872, pět let poté, co přijalo svůj mrzácký zákon San Francisco, schválili kalifornští zákonodárci zákon omezující právo vstupu na území Kalifornie všem přistěhovalým „šílencům, idiotům, hluchým, slepým, mrzákům nebo osobám chatrného zdraví“, pokud nešlo o příslušníky zde usídlené rodiny. Tento zákon byl namířen proti postiženým Číňanům.²⁸⁴ V roce 1882, jen pár měsíců poté, co přijalo svůj mrzácký zákon Chicago, schválil americký Kongres v rychlém sledu nejprve zákaz imigrace Číňanů a poté zákaz imigrace „nuzáků“ a „šílenců“. V roce 1891 už federální imigrační zákon požadoval po lékařích, aby oficiálně registrovali (a zpravidla vylučovali ze vstupu do země) všechny přistěhovalce s „odpudivou či nebezpečnou nakažlivou chorobou“ (zvýraznění S. Schweik) a právě tam, kde se imigrační zákonodárství dotýká odpudivosti (klasickou definicí kruhem se z něj dozvídáme, že „odpudivá“ je choroba „vyvolávající v druhých odpor“), je jeho styčný bod s „odpudivým objektem“, jak jej definují nařízení

283 Sontag má za to, že ztotožňování „chorobnosti“ s „cizotou“ je zákonité: „mezi představou choroby a představou cizoty existuje souvislost. Snad to spočívá v samém pojetí špatnosti, která se odpradáva ztotožňuje s těmi druhými, s cizinci“ (Sontag 1997: 123).

284 Článek VII kapitoly I Politického zákoníku státu Kalifornie. Viz Chan (1991: 98–99) a Byrom (2004: 6–7).

o nevzhledných žebrácích (Fairchild 2003: 14, 24).²⁸⁵ Na san-franciském Angel Islandu či newyorském Ellis Islandu, které byly hlavními vstupními branami imigrace, bylo možné tělo kteréhokoli přistěhovalce vnímat jako už z podstaty chorobné, nakažlivé a odpudivé, jako nebezpečí pro celý národ. Viditelně „postižení“ přistěhovalci (pokud se jim vůbec podařilo proniknout za hranice) představovali obzvláštní hrozbu. Významná práce Douglase Bayntona, která se zabývá systematickým vy-
lučováním osob považovaných za nezpůsobilé ke vstupu na území Spojených států, dokazuje, že americké imigrační zákonodárství skutečně *skutečně* bylo – svou koncepcí i uplatňováním – „mrzáckým zákonem“ ve velkém.²⁸⁶

Jiné zákony včetně mrzáckých vyhlášek zase částečně fungovaly jako federální imigrační politika v malém. Stejně jako se koncept „postižení“ podle Bayntona „využíval při vytváření obrazu nežádoucího přistěhovalce“, představa nekontrolované imigrace zase hrála roli při vytváření obrazu nevzhledného žebráka (Baynton 2005: 45). Když se ostraha federálních hranic ukázala jako nedostatečná, úředníci začali volat po podpůrných místních opatřeních. Státy organizovaly silniční zátaras a kontroly, jejichž prostřednictvím prosazovaly svou vlastní verzi lékařsky zdůvodňované xenofobie, „medikalizo-

285 Definice přívlastku „odpudivá“ pochází z instruktážní příručky „pro lékařské vyšetřování cizinců“ z roku 1910.

286 Bayntonova vědecká práce je významným příkladem „společné rozpravy“, po níž volá Natalia Molina (stejně tak to ovšem platí o jejích vlastních pracích): „Studia rasy a přistěhovalectví a zkoumání konceptu ne/způsobilosti skýtají jedinečnou příležitost k pochopení iluzornosti standardního subjektu [americké identity] ... potřebujeme vést *společnou* rozpravu a cíleně se v ní snažit přesáhnout ony jednotlivé izolované prostory – akademický, veřejný a soukromý – v nichž se v minulosti typicky vedly a i dnes stále ještě vedou diskuse.“ („Medicalizing the Mexican“; Molina 2006: 24) Viz také kapitolu „Trying to Come Home to America: A Historical Illustration of the Classification of Disability in U.S. Immigration Law“ v publikaci Paula Jaegera a Cynthie Ann Bowman *Understanding Disability: Inclusion, Access, Diversity, and Civil Rights*.

vaný nativismus".²⁸⁷ Například Alabama v roce 1907 schválila zákony, které zakazovaly vstup na území státu „osobám s anarchistickými sklony, nuzákům, osobám trpícím nakažlivými či přenosnými chorobami, mrzákům bez prostředků, kteří nejsou schopni vykonávat duševní ani fyzickou službu, idiotům, šílencům, osobám špatného charakteru nebo jiným osobám, o nichž lze předpokládat, že se stanou břemenem odkázaným na dobročinnost státu, a všem, z nichž nebudou dobří a spořádaní občané".²⁸⁸ Dohled nad osobami pocházejícími z ciziny, o nichž se dalo „předpokládat, že se stanou břemenem odkázaným na dobročinnost", byl ale z velké části vykonáván na obecní úrovni, prostřednictvím mrzáckých zákonů i jinými způsoby.

Prokurátoři a soudci místních soudů se snažili, seč mohli, aby potlačili nejen žebrotu provozovanou jednotlivými nevzhlednými přistěhovalci, ale i imigraci nevzhledných jedinců jako takovou. Například v roce 1879 odsoudil jeden newyorský soudce k šesti měsícům vězení jistého Francesca Nuzza. Město New York se tehdy rozhodlo zakročit proti systému žebroty založenému na jakémsi námezdním otroctví dětí, které byly dováženy z Itálie, aby doprovázely pouliční žebravé muzikanty. (Tento druh obchodu přetrvává dodnes – lze poukázat například na newyorský případ z roku 1998, kdy byly desítky hluchých Mexičanů doslova zotročeny žebráckým gangem.)²⁸⁹ Nuzzo přivezl z Itálie třináctiletého Saveria Fellitiho, aby pro něj žebrol. Saverio měl podle záznamů Newyorské společnosti pro prevenci týrání dětí „ošklivě deformovanou nohu a chodil o berli", a byl tedy podle tvrzení Společnosti „mezi dováženými zrůdami trumfem (...) učiněným zlatým dolem

287 „Medikalizovaný nativismus" je obrat, který používá Natalia Molina v textu „Medicalizing the Mexican" (Molina 2006: 7).

288 1907 Ala. Acts 313 (app. 9). Obdobně stát Missouri schválil v roce 1901 zákon zakazující dovážet na území státu děti trpící nevyléčitelnými chorobami či děti „slabomyslné". 1901 Mo. Laws 132 (app. 163).

289 Viz Dennis Buck (2000: 51), Kevin Bales (2005: 163–164), David W. Haines a Karen E. Rosenblum (1999: 348).

v žebrácké branži". Soudce, který Nuzza odsoudil, používal při popisu jeho trestné činnosti ani ne tak rétoriku spjatou s ochranou dětí nebo bojem proti obchodu s lidmi, jako spíš argumentaci, která v sobě spojovala ableismus, předpojatost vůči nově příchozím a třídní predsudky: „je v zájmu společnosti, aby importování lidských zrůd z Itálie do této země za účelem žebroty bylo neprodleně potlačeno“ (Zucchi 1992: 129).

518 | Třináctiletý Saverio Felliti byl pro tohoto soudce věcí, do-
vezeným předmětem, který (stejně jako žluklý olivový olej) podléhal obchodnímu embargo. Zároveň byl zrůdou, ale ne takovou, v konfrontaci s níž je podle Foucaulta „právo zpochybněno a ztrácí moc“ (což je rozdíl oproti „postižené osobě“, s níž právo „nějakým způsobem počítá“ a jež samy základy práva nijak nezpochybňuje).²⁹⁰ Je tedy Felliti ve Foucaultově terminologii „postiženou osobou“? Ano i ne. V imigračním zákonodárství USA má své místo – „bílé“ místo; zákon se k němu vyjadřuje – mlčením. Jeho příběh nám připomíná, že občanskoprávní status „postižení“ je, dá se říci, vždy přinejlepším provizorní, nestabilní, ne-li znepokojivý, a nejvíce vždy tam, kde občanské právo upravuje postavení ne-občanů.

Vyhlášky o nevzhledných žebrácích obsahovaly systematictější opatření, jak na místní úrovni potlačit žebrotu importovaných „zrůd“, než jednotlivá soudní rozhodnutí. První americký mrzácký zákon, který se mi podařilo dohledat, byl přijat v San Francisku v roce 1867; poslední pokus o přijetí takového zákona byl podle mých zjištění učiněn v Los Angeles v roce 1913, a ačkoli se možná podobné zákony objevovaly i dříve nebo naopak později, tento kalifornský rámec daného období obrací naši pozornost k tomu, jak se osoby domácího

---

290 „Postižení možná odporuje přírodnímu řádu, ale není to zrůdnost, protože má své místo v občanském a církevním právu. Postižený člověk se může vymkat přirozenosti, ale zákon s ním nějakým způsobem počítá. Zrůdnost je naproti tomu taková výjimka z přírodního řádu, v konfrontaci s níž je zákon zpochybněn a ztrácí moc. Zákon musí buď podrobit kritice svá vlastní východiska, nebo své uplatňování, nebo mlčet, nebo se vzdát moci, nebo se odvolat na jiný referenční systém, nebo se uchýlit ke kasuistické argumentaci.“ (Foucault 2003: 64)

i zahraničního původu, které nemají stálé bydliště – tj. přistěhovalci a lidé pravidelně migrující tam a zpět i tuláci – nejen dostávají do těsného kontaktu s nevzhlednými žebráky, ale jsou přímo společně s nimi vytvářeni jako oficiální kategorie. Obě města se uchýlila k přijímání mrzáckých zákonů v dobách, kdy byly podle názoru jejich starostů a radních ulice příliš plné nezaměstnaných cizinců.

Kosmopolitní San Francisco zasáhly (a spoluutvářely) imigrační krize už v raném období a velmi silně – během zlaté horečky i po jejím opadnutí se všemi jeho nepříznivými následky. V Los Angeles v roce 1913 vyčlenila nově zřízená městská komise pro vymýcení žebroty dvě skupiny osob, kterým měla být věnována zvláštní pozornost – byli to „postižení“ žebráci a „cizinci, zejména Mexičané, z nichž mnozí přišli pracovat pro železniční společnosti, a když už nebyli zapotřebí, dostali výpověď a nevrátili se domů“ – to jest Mexičané, kteří byli poté, co zaměstnavatelé už neměli o jejich nekvalifikovanou práci zájem, shledáni práce neschopnými.²⁹¹ Stručně řečeno, žebráci, na něž měla uvedená komise spadeno, zřejmě

---

291 První výroční zpráva Komise pro obecní dobročinnost, s. 67. Natalia Molina ve studii „Medicalizing the Mexican“ zkoumající imigrační politiku a politiku zdravotní péče v Los Angeles poznamenává, že až do poloviny 20. let 20. století přecházeli Mexičané přes hranice do USA relativně snadno (pohraniční hlídky byly zřízeny teprve v roce 1924) a jejich zdravotní stav byl vnímán jako problém jen výjimečně (Molina 2006: 26). Hospodářství jižní Kalifornie bylo na práci Mexičanů závislé, takže obecná představa o mexických přistěhovalcích rozhodně nebyla taková, že by byli práce neschopní, chatrného zdraví a často záviseli na veřejné dobročinnosti. Problémy s žebrotou nezaměstnaných Mexičanů byly tedy do jisté míry oddělené od problematiky nevzhledných žebráků, ačkoli se tyto dva jevy vyskytovaly vedle sebe. Natalia Molina tuto dynamiku (a navzájem propojené otázky rasy a hygieny, které se v Los Angeles kupily kolem těl Číňanů a Mexičanů) podrobně rozebírá v knize *Fit to be Citizens*. Mexičané v Mexiku byli v americkém diskursu dlouho spojováni s žebrotou; jak už v roce 1825 poznamenal jistý pan Poinsett v líčení svých cest po Mexiku, „ještě nikde jsem se nesetkal s tolika ubohými bídnými stvořeními v hadrech, která se snaží vyvolat soucit odhalováním svých znetvoření a chorob“, a jeden recenzent jeho cestopisu přisvědčuje a podotýká, že takové „rozšíření žebroty“ souvisí s „mimořádnou úrodností půdy“ (rec. knihy *Notes on Mexico*, s. 16).

patřili právě k oněm narušitelům hranic, které ve své teorii pohraničí (*borderlands theory*)²⁹² tak výmluvně propojuje Gloria Anzaldúa: „šilhaví, blázniví, teplí, potíživí, míšenci, mulati, poloviční indiáni, poloviční mrtvoly, zkrátka a dobře ti, kdo překračují, přesahují či rozrušují hranice „normality““ (Anzaldúa 1987: 3).²⁹³

520 | Jak vyplývá z onoho dvojího pověření losangeleské komise, mrzácké zákony nejen působily paralelně s jinými prostorovými řešeními zaměřenými na kontrolu cizích elementů, ale byly s nimi přímo spjaté. Hranice a hraniční kontroly měly udržet v mezích ty, kdo meze překračovali, přesahovali či rozrušovali; pokud „ty, kdo“ bylo vnímáno také jako „to, co“ – tedy jako *nemoc* překračující, přesahující a rozrušující hranice normality –, začalo se do popředí pozornosti dostávat další prostorové řešení, jímž byla karanténní zóna. Jelikož vyhlášky o nevzhledných žebrácích výslovně rozvrhovaly a kontrolovaly prostor vymezováním toho, kdo (nevzhledná osoba) nesmí být kde (na veřejném prostranství), lze je uvést do souvislosti s jinými pokusy o přeměnu měst v prostor bez chorob a „postižení“ – s dějinami ghett a antisemitským spojováním židovských těl s nečistotou a nákazou i s „mapováním deviací“ v čínských čtvrtích, kde se údajně vyskytovaly, skrývaly a byly zjišťovány „čínské“ nemoci, tedy plané neštovice a lepra (Craddock 2000: 10)²⁹⁴. Zprávy o tom, že nemoc se vyskytuje převážně v „Lower East Side“, „mexické“, „čínské“ či „italské“ čtvrti příslušného města, čtenářstvo uklidňovaly a utvrzovaly nejen v tom, že choroba pochází odjinud, ale také že se dá izolovat (Molina 2006: 87). Veřejný prostor – bělošský, občanský prostor – bylo možno uzavřít před nebezpečím nákazy i před

292 Český překlad termínu „borderlands theory“. V současné době se v angličtině alternativně a patrně i častěji používá také „border theory“. Za konzultaci děkuji Tereze Jiroutové Kynčlové. (Pozn. editorky.)

293 Viz práci Nayana Shaha (2005), který se odvolává na Glorii Anzaldúu, a rovněž McRuerovy úvahy o tom, čím je dílo Glorie Anzaldúy relevantní pro disability studies (McRuer 2006: 37–39).

294 Viz také Shah 2001.

chorobnými zvuky, pachy a výjevy, jejichž zjevným nositelem byl nikým nezvaný, nevázaný, nevzhledný cizí žebrák.

Někdy byl tento nebezpečný žebrák jednoduše zobecněnou představou o cizincích, někým, kdo pochází *odkudkoli odjinud*. V líčeních neznámých žebravých přivandrovalců, která nám zanechali protiimigračně naladěni zástupci střední třídy, jednotlivé skupiny cizinců často neurčitě splývají, východ se prolíná se západem a sever s jihem. „Žebrák je v devadesáti devíti případech ze sta importovaný odjinud,“ napsal G. W. Whippert v roce 1891 a toto tvrzení doprovodil výčtem alespoň některých míst, odkud žebráci, včetně „mrzáků vyrobených na objednávku“, údajně přicházejí: „mafíánská Sicílie“, „špinavá (...) Varšava“, „stoky veselé Vídně“, „těžce zkoušené Irsko“ (Whippert 1891: 3). Fiktivní *Žebrákova autobiografie* (1903) I. K. Friedmana čerpá svůj drsný humor právě z nakupení a vzájemných interakcí různých kriminálních a degradovaných vrstev společnosti na místech, kde se provozovala žebrota, a zvláštní důraz při tom klade na zmatené a komické scény rozehrávané kolem žebrajících „postižených“ a přistěhovalců. Friedmanův žebravý vypravěč Mollbuzzer píše svoje paměti pro „antropologa“, který mu za ně nabízí pětadvacet dolarů. Jak se Mollbuzzerovo fraškovitě pikareskní vyprávění rozvíjí, jeho pseudoetnografický objektiv zaostruje na nejrůznější jeho souputníky. Ti nejpřednější mezi nimi jsou zároveň v centru pozornosti mrzáckých zákonů:

Žebrota je to nejobtížnější řemeslo pod sluncem (...). Chybí-li žebrákovi jedna noha nebo dokonce dvě, je to pro jeho povolání rozhodně výhoda. Je-li slepý, má ještě lepší šanci, že si přijde na pěkné peníze. Je-li hluchý, němý a slepý, a k tomu nemohoucí mrzák, je na tom ze všech nejlíp. Čím víc je zmračený, tím víc mu zaplatí. Aby to člověk jako žebrák někam dotáhl, musí být tudíž hladový a oblečený jako hadrník, musí mít ženu a děti, kteří nemají co do úst, musí pořád chtít pracovat, ale nebýt s to žádnou práci najít a musí být mrzák. K žebrotě nevede snadná cesta. (Friedman 1903: 4)

Mollbuzzerovy příhody se zmrzačenými žebráky se prolínají s dalšími, hrubě rasisticky líčenými setkáními. V jedné takové epizodě, která připomíná dobrodružství Hucka Finna s podvodníky Vévodou a Králem, se chtějí protagonisté „dát k cirkusákům“ a černošský tulák se nechá umluvit k „ouloze honolulského krále“ u kočujícího cirkusu. „Příhoda s prasečím vocáskem“ se pro změnu, tak jako mnoho žebráckých příběhů z přelomu století, odehrává v čínské čtvrti. V dalším spletitém a graduujícím vyprávění, v němž jako titulní postava figuruje „Čínánek s flašinetem“, se vyskytuje jistý „vobchodník“, který žebrákům prodává „flašiny... cedulky, berle, žebrplacy... tužky... kaničky do bot“ a další věci nezbytné k úspěšnému výkonu řemesla, a italskému flašinetáři za jeho opičku prodá čínského chlapce. Ačkoli humor této poslední povídky je založen na souboru kulturních předsudků a nedorozumění, struktura jeho zápletky zdůrazňuje zaměnitelnost „čínslosti“ a „taliánství“ – chlapec a opička v něm doslova cestují v jedné a téže přepravní bedně.

Postava nevzhledného žebráka snadno rozněcovala nejen obecné protipřístěhovalecké nálady a řeči, ale také antipatie vůči konkrétním skupinám nově příchozích. Mrzácké zákony nabízely k vyjadřování těchto antipatií ucelený slovník prosáklý morálkou a medicínou („stížený chorobou“, „odpudivý“, někdy „nepatříčný“). S ním bylo možno kdekoli a kdykoli definovat etnickou a rasově chápanou odlišnost, zatěžkat tuto odlišnost určitým významem a proměnit tak společenskou nespravedlnost ve zdánlivě přirozený jev.²⁹⁵ O mnohých jasně rozeznatelných etnických skupinách se v určitých obdobích předpokládalo, že produkují nevzhledné žebráky. Když newyorská městská policie pověřila dva tajné detektivy, aby „vyčmuchali žebrácké fígle“ v putykách, jako bylo populární shromaždiště profesionálních žebráků bar The Doctor's (U doktora), vybrala k tomuto úkolu dva policisty, u nichž novinové články o této štáře opakovaně uvádějí národnost –

295 Viz Molina, *Fit to Be Citizens*, s. 8.

„Howry, Řek, a Sasillio, Rus“ – snad aby čtenář měl jistotu, že dotyční vzhledem ke svému původu ve své roli obstojí (viz například článek „Detectives Ferret Out“). S oním propletením záporných rysů, k jejichž regulaci byly přijímány mrzácké zákony – tedy s chudobou, degenerovaností, žebrotou, tuláctvím a tělesným či duševním „postižením“ – byly spojovány různé skupiny přistěhovalců, podle toho, o jaké šlo město nebo o jakém mluvíme desetiletí. V Buffalu, kde byl založen první americký Spolek pro organizaci dobročinnosti (Charity Organization Society – COS), se organizátoři původně zaměřovali na polské přistěhovalce, kteří tam přicházeli žebrať „ve stavu natolik upadlém, že to bylo stěží možno pochopit“, jak se vyjádřil jeden z vůdců spolku („Proceedings at the Second Annual Meeting of the COS of the City of Buffalo“ – „Zápis z jednání druhé výroční schůze Spolku pro organizaci dobročinnosti města Buffalo“). Obdobně se mohli v centru pozornosti nějakého města a jeho oficiálních definic pauperismu ocnout i jiné skupiny – Slované, Irové, Řekové, Syřané, cikáni, Kypřané atd.

| 523

Žebrota a spolu s ní i tuláctví se v protižebračském diskursu často spojovaly s představami Západu o „Orientu“. Dokonce i prostá přítomnost „Orientálce“ na ulici, i když vůbec nežebrol a choval se jako běžný občan a zákazník, stačila k vyvolání obav, jak o tom svědčí svědectví Theodora Dreisera z roku 1893. Dreiser píše o mladých turistkách, pohoršených tím, „jak obyvatelé Orientu a východní Evropy“ opustili vymezený prostor chicagské Světové výstavy a „cestují po ulicích města, procházejí jeho parky a vcházejí do obchodů (...) téměř kamkoli, kam člověk může večer zajít“ (...). „Tito Turci, Arabové, Hindové, Japončíci, Egypťané a další (...) ač mnohdy velmi oškliví (...) se uculují a zubí, jakmile o ně člověk jen zavádí pohledem.“²⁹⁶ (Dreiser 1988: 136)

---

296 Tuto pasáž analyzuje Bill Brown, podle nějž fakt, že se výstava v očích mnohých proměnila v jakousi freakshow, vyprovokoval zástupce „národů světa“ ke „vzdorné performativitě“. K tomu lze jen dodat, že tato „vzdorná performativita“

Žebrota dodávala takovým scénám zlověstnější zabarvení. V roce 1913, tedy v době, kdy město Los Angeles uvažovalo o schválení mrzáckého zákona, na jehož základě chtělo pronásledovat své nevzhledné žebračky i nezaměstnané mexické dělníky, se v místních reportážích o provozování žebroty psalo jednak o nebezpečí v podobě „slepých, epileptických, znetvořených“ žebřáků, jednak o líných Mexikáncích a jednak v nich figuroval nový problém: „Vpád perských žebřáků do jižní Kalifornie“. Noviny čtenáře varovaly, že po dostavbě Panamského průplavu budou žebřáci z Persie „připlouvat v celých hordách (...), neobrátime-li se k nim zády a nedonutíme-li i je udělat čelem vzad“. Tato „nejmazanější sorta žebřáků“ (jeden titulěk vyzýval čtenáře „Dokážete je rozeznat?“) se údajně uchylovala k úskokům zvlášť typickým pro Orientálce a používala nevzhlednost jako masku. Povíдалo se, že perští podvodníci kulhající o berlich, jako by „utrpli nějaké strašné zranění“, pašují do země velké množství zlata, které schovávají pod špinavými hadry omotanými kolem zdánlivě otekklých nohou („Shrewdest of All Beggars“). Zlaté poklady, špinavé hadry, dobře maskované simulantství – takové pověsti využívaly celé škály tradičních „orientálních“ atributů.

Ve zprávě z roku 1892, v níž úředníci amerických velvyslanectví z celého světa referují své vládě o tom, jak vlády jiných zemí udržují pod kontrolou chudinu, napsal jistý právník z Jeruzaléma, že „žádnou zem na Východě si nelze představit bez žebřáků“, a jiný úředník poznamenává, že na Filipínách je automaticky „každý nevzdělaný domorodec tulák“ (*Special Consular Report*, Zvláštní konzulární zpráva, s. 547). Jeden kritický glosátor kulturních specifik v roce 1894 ujišťoval své čtenáře, že „kultura Orientu nechce nic mít s oficiálními dobročinnými spolky a je přesvědčena, že nejspásnější účinky má dar vložený do ruky chudáka“; kultura Orientu byla v tomto případě synonymem pro judaismus („New Publications“). Dva

---

patrně měla leccos společného s tou vlastní nevzhledným žebřákům. Brown také poznamenává, že tato scéna odhaluje, jak křehká byla hranice, za níž se úřady snažily udržet chicagskou přistěhovaleckou populaci.

roky poté však židovský spisovatel Israel Abrahams rozlišuje mezi židovskou kulturou a kulturou „orientální“ právě na základě toho, že v židovské společnosti „nevzhledné“ metody žebroty nejsou zapotřebí:

V srdci Žida je hluboce zakořeněno přesvědčení, že chudoba má svá práva, nejen nevýhody, a že nejpodstatnějším z těchto práv je požadavek, aby se chudí nemuseli dovolávat soucitu vystavováním svého neštěstí. V tomto svém rysu nebyl Žid nikdy Orientálcem, nýbrž razil svou zcela samostatnou cestu. Tak jako Coriolanus by byl mohl hlasitě odmítat ulehčení či bratrskou službu, je-li třeba se kvůli nim veřejně vystavovat a podbízet cizím očím: „Neuměl bych/ stát nahý před nimi a žebrot, aby/ mi za mé rány dali hlas.“ (Abrahams 1911: 136)

| 525

Navzdory odlišnostem mají oba tyto citáty společné dva záporné postoje – k „nevzhledné“ žebrotě a ke zvyklostem Orientálců, přičemž první z těchto jevů je ztotožňován s druhým.

Jak dokládá Abrahamsovo tvrzení, vůdčí představitelé těch skupin přistěhovalců, na něž se v souvislosti s mrzáckými zákony zaměřovala pozornost, důrazně odmítali stigmatizující spojení s představou nevzhledného žebračka. Jako se aktivisté ve školách pro nevidomé a neslyšící usilovně snažili dosáhnout toho, aby senzorické odlišnosti přestaly být spojovány se žebrotou, přistěhovalecká sdružení se zase strategicky a obezřetně distancovala od všeho, co byť jen zavánělo tuláctvím nebo žebrotou. Přistěhovalci se cítili být spořádanými a řádnými členy společnosti – ne-li zatím ještě spořádanými občany – a nestáli o to, aby si je okolí hromadně spojovalo pouze s „neštěstími“, „ranami“ a veřejným vystavováním utrpení, jímž si chtějí kupovat onen coriolanovský „hlas“, to jest (v jejich případě) volební právo.²⁹⁷ Společenství imigrantů

---

297 O utváření standardního subjektu jako nepostiženého a zpochybnění tohoto konceptu pojednává Natalia Molina v článku „Medicalizing the Mexican“ a rovněž autorská dvojice Carol Breckenridge a Candace Vogler (2001).

často poukazovala na to, že jejich etika péče o potřebné je ve skutečnosti na vyšší úrovni než etika většinové společnosti. Někdy to o nich tvrdili i jiní, přičemž paradoxně posilovali rasově determinované vnímání a podceňovali naléhavost problému bídy tím, že předem vylučovali možnost výskytu nevzhledného žebrání v určité kulturní skupině. V této pasti uvázli jak „Židé“, tak „Číňané“.

526 | V případě Číňanů se například zdůrazňovalo, že mezi čínskými dělníky se vůbec nevyskytuje žebrota, což lze vnímat jako jednu z raných ukázek „diskursu vzorné menšiny“.²⁹⁸ „V životě jsem neviděl čínského žebráka. V životě jsem neviděl líného Číňana,“ píše Joaquin Miller. Hospodářství nekompromisně vyžadovalo zdatné čínské dělníky. Nemocní či „postižení“ Číňané, kteří byli už tak vystaveni vpádům hygienických institucí a s nimi spojenému „sanitárnímu násilí“, jak to nazývá Susan Craddock, dobře věděli, proč se skrývají před očima veřejnosti. „Čínská čtvrt se stala,“ řečeno slovy Susan Craddock, „prostorem odporu, prostorem, kde se bylo možno skrýt před nevraživostí bělochů, uniknout policejnímu dohledu, ubránit se vpádům hygieniků a znovu se přihlásit k chování a zvyklostem označovaným za patologické“ (Craddock 2000: 247).

V San Francisku tedy v době schválení místního mrzáckého zákona mezi nevzhlednými žebráky žádní Číňané nebyli. Přesto je ale fenomén nevzhledných žebráků spjat s historií čínského elementu v amerických městech. Ve velkoměstech, jako byl New York, se v pozdějších obdobích vyskytovaly „výrobní mrzáků“ a barvitými historkami opředená žebrácká doupata často přímo v lůně nebo v těsné blízkosti čínské čtvrti, jejích pověstných přelidněných a temných koutů,

---

298 Podobně byli vnímáni i Američané japonského původu. Jedny kalifornské noviny v roce 1897 zařadily na své stránky jako zajímavost hodnou zmínky tuto zprávu: „Žebravý Japončík se moc často nevidí, ale právě taková podívaná se dnes naskýtala na ulicích Woodlandu.“ („Jap Begging“, 1897: 1).

ohrožujících veřejnou morálku.²⁹⁹ Dobrodružný román Oto Munda z roku 1898 s názvem *The Recovered Continent: A Tale of the Chinese Invasion* (Znovudobytý kontinent: Příběh čínské invaze) (který je pamětníky z řad kritiků zákonitě označován za „bizarní“, částečně proto, že v ději, jenž se týká invaze cizích hord na americké území, figuruje dobyvatel, který vůbec není Číňan, nýbrž americký „idiot“, z nějž šílená věda udělala génia zla) nepůsobí tak bizarně, uvědomíme-li si, jak neúnavně americká kultura utužovala asociace mezi idiocií, nevzhledností, nákazou a čínskou národností.³⁰⁰ V knize Williama Norra z roku 1892 *Stories of Chinatown* (Příběhy z čínské čtvrti), která se odehrává v okolí jihomanhattanské Bowery, nacházíme další verzi doupěte zvaného *U doktora*, tentokrát provozovanou „ošklivým, podobaným Číňanem“, který hostům servíruje opium, zotročená bílá děvčata a čínské lektvary (Norr 1892: 73).

| 527

Jak v roce 1923 předpokládal básník Harry Kemp, k tomu, aby člověk zahlédl v „pochybném bistru s chop suey“ nevzhledného žebráka, stačilo zavřít oči (neboli, jak napsal on sám, „skrýt [epikantickou] řasou zrak“): „Skryj řasou zrak – a sedíš u čaje/ v zapadlém žlutém koutě Kitaje /... kde za prací/ spěchají na oko slepí žebráci“. Ulice amerických čínských čtvrtí vidí Kemp jako zavšivenou hlavu – či snad horečnatý sen – žebráka: „Brebentící dav v ulicích jak havěť/ rejdicí hbitě v žebrákově hlavě“ (Greever, Bachelor 1923: 225–226).³⁰¹

299 O vnímání čínské čtvrti coby morální hrozby viz Mary Ting Yi Lui (2005: 90).

300 O „bizarní“ povaze textu viz Edwin McAllister (2007), H. Bruce Franklin (1990) a Stanford Lyman (2000). Tato postava idiota, z nějž se stal génius, pomáhá Mundovi řešit i ideologické problémy; díky tomuto prostředku je zajištěno, že asiatské hordy (navíc spřažené s etiopským černochem, který mluví falešnou čínštinou „líp než kdyby dělal hluchoněmého“ [s. 209]), jsou vedeny bělochem – byť skrz naskrz problematickým – protože samy nejsou budování impéria schopny.

301 Kempova báseň je ve sbírce definovaná jako „městská antologie“ jednou z několika básní, v nichž se na ulici velkoměsta vyskytují nevzhlední žebráci v těsné souvislosti s cizinci. Viz také báseň Edgara Lee Masterse „The Loop“ a bá-

Podobně komplikované je spojování představy „žebračka“ a „Žida“. Slova „židovský“ a „žebřák“ (stejně jako „čínský“ a „žebřák“) k sobě podle převládajících pravidel kulturní gramatiky nepatřila. Mark Twain dokonce v roce 1899 tvrdil, že „židovský žebřák“ je přímo oxymóron:

528 |

Židovský žebřák možná není něco zhola nemožného, snad i existuje, ale jen málo lidí může tvrdit, že takovou podívanou viděli... Kdykoli je na tom Žid tak, že potřebuje žebřat, jeho lidé se postarají, aby to dělat nemusel. Dobročinné organizace Židů jsou podporované z židovských peněz, a to víc než štědře. Židé kolem toho nenadělají mnoho řečí. Všechno to probíhá potichu; neobtěžují a neuhánějí nás, nemám z nás příspěvky, nechávají nás na pokoji a dávají nám tím příklad – kterým jsme zatím nebyli s to se řídit.

Tato představa, že „mezi Židy nejsou žebřáci“, má dlouhou historii. Už v roce 1685 se ji snažil vyvrátit Lancelot Addison a přikládal tento omyl „pravidelné a chvályhodné“ péči o chudé, díky níž Židé „svou chudobu velkou měrou skrývají“ (Abrahams 1911: 307). Představa o neexistenci židovských žebřáků má určitou vazbu na jiné mytické přesvědčení, jehož vyznění je obdobné, totiž že všichni Židé jsou bohatí. Proto má souvislost i s americkými antisemitskými hnutími. Twainova chvála příkladně fungující židovské dobročinnosti ovšem zároveň působila jako vědomá protiváha antisemitismu, podobně jako chvála společenských ctností Židů z pera Henryho Warda Beechera: „Jsou v našich chudobincích? Ve kterých? Jsou v našich vězeních? Kde?“ a tak dále (Beecher 1887: 203).³⁰²

Twain o tématu nic bližšího nevěděl, a proto psal co nejobecněji – jeho poznámky se vztahovaly na „Žida“ kdekoli na

---

seň „Da Colda Feet“ T. A. Dalyho v italsko-americkém dialektu, obojí v Greeverově a Bachelorově antologii *The Soul of the City: An Urban Anthology*.

302 Jiné příklady této rétoriky z daného období lze nalézt v knize Roberta Michela (2005).

světě a v kterékoli době: „Žid neruší pokoj a mír žádné země.“ „Lidmi“ se, tam kde Twain mluví o „málo lidech“, zjevně rozumějí jen gójové. Ačkoli ale jen „málo lidem“ se tak jako Twainovi naskytla podívaná na žebrajícího Žida, v novověkých židovských kulturách byla podomní žebrota běžnou věcí, jak ve své knize o židovských dějinách z roku 1899 popisuje Israel Abrahams. Jak píše, v novověku bylo možno v mnoha městech přede dveřmi synagog zahlédnout „nezvladatelné davy tlačících se žebráků“. Ačkoli Abrahams trvá na tom, že falešní mrzáci vymizeli z židovské kultury už ve středověku a že „počet židovských mrzáků a prokazatelných invalidů“ v dějinách židovstva je velmi malý, nepochybuje o tom, že židovští žebráci narušovali klid a mír židovské komunity: „Židovský žebrák je do dnešních dnů (...) v moderní židovské společnosti všudypřítomnou a obtěžující postavou,“ konstatuje na závěr svého líčení (Abrahams 1899: 310–311).

| 529

Máme-li věřit Twainovi, v nežidovské městské kultuře nebyla tato údajně všudypřítomná postava nikde vidět. Dokonce ani v uměleckém zobrazení, jak tvrdil, se očím veřejnosti neukazují žádní židovští žebráci: „Žid se už objevil na jevišti v mnoha nelichotivých rolích, ale pokud vím, žádný dramatik k němu nikdy nebyl natolik nespravedlivý, že by mu přiřkl úlohu žebráka.“ Jen o pár let později přitom tuto figuru s patřičným dramatickým švihem předvedl americkým čtenářům britský židovský spisovatel Israel Zangwill v populární fraškovité novele *The King of Schnorrers* (Král šnorerů). Šnorer či *Schnorrer* je slovo etymologicky příbuzné německému výrazu pro anekdotu či příběh a v jidiš označuje obzvláště troufalého židovského žebráka, který „rád dělá dojem lepšího člověka“. Šnoreři „působí blahosklonně, jako by prokazovali bohatým sousedům službu, když jim dávají příležitost udělat milodarem dobrý skutek“ (Jacobs, Eisenstein). Zangwill předvádí svého hyperbolizovaného šnorera jako ústřední postavu své kultury, jako jeden z jejích hlavních lidských typů, pravý opak neviditelné figurky.

Zangwillův drzý protagonista, mistr svého řemesla, je skutečně neobyčejný žebrák. Má rodokmen i vzdělání a je to

svého druhu noblesní podvodník.³⁰³ Když ale Zangwill ve své hře z roku 1893 zobrazuje londýnské ghetto 18. století, vyjadřuje se tím zároveň k soudobému kulturnímu postavení běžného žebráka. Například v následující pasáži staví na hlavu rétoriku, již Společnost pro organizaci dobročinnosti zdůvodňovala „přátelské návštěvy“ svých zástupců v podporovaných domácnostech. „Já odjakživa jednoznačně tvrdím, že doma se mají navštěvovat bohatí,“ prohlašuje Král šnorerů.

530 |

Je mi smutno, když vidím, jak tuhle mezilidskou rovinu, ten osobní kontakt s lidma, kterým prokazujete dobro, nahrazují neosobní dotazníky. Člověk to dluží vlastnímu postavení, dát boháčům tu možnost dělat dobročinnost pěkně od srdce k srdci; nemůžu je zanedbávat, nebo je nedejbože doženeme k tomu, že budou chladnokrevně vypisovat šeky a všechna lidská sounáležitost, co se udržuje osobním stykem, z nich vyprchá. Jak stojí psáno: „Dobročinnost vysvobodí před smrtí.“ Ale copak dobročinnost provozovaná veřejně přes tajemníka a vychvalovaná ve výročních zprávách může být stejně spásná jako potají podstrčená almužna, jejíž příjemce si dává obzvláštní pozor, aby nikomu z dárců neprozradil, kolik dostal od ostatních? (Zangwill 1893: 72)

Zangwillův jízlivý portrét Krále šnorerů klade velký důraz na konflikt uvnitř židovské komunity, tedy na něco, co Twainův obecný pohled na „Žida“ vůbec nepřipouští. V jednom se ale, jak se zdá, Zangwill s Twainem shoduje. Z jeho novely nepřímou vyplývá, že v novodobé židovské historii se nevyskytují „nevzhlední“ šnoreři. V jedné pasáži popisuje hlouček šnorerů, kteří před londýnskou synagogou čekají na konec bohoslužby:

Za svůj žalostný vzhled vděčili téměř výhradně tomu, že se nemyli – nikoli přírodě, náhodě, která by jim vypomohla ně-

---

303 Děkuji Edně Nahshon za pomoc při rozkrývání významu Zangwillovy postavy šnorerera.

jakým tím znetvořeným údem. Jen nepatrná hrstka se mohla pochlubit tělesnými neduhy a nikdo tu nevystavoval na odiv boláky jako lazaři v Itálii či zkroucené a zkřivené části těla jako mrzáci v Konstantinopoli. Takovým hrubým metodám se ten, kdo ovládá krásné umění šnorerství, vyhýbá. Zelené sluneční brýle mohly signalizovat slabý zrak, ale úplný slepec si nedělal reklamu žádnou cedulí – jeho nemohoucnost, to byl zavedený a veřejnosti dávno známý podnik, jenž svému majiteli zajišťoval ve společenství pevné místo. Takový člověk nebyl žádnou slepou anonymní částičkou, jaké bloumají nazondařbůh křesťanstvem, bez cíle a bez hrdosti. (Zangwill 1983: 2)

| 531

Jak Zangwill, tak Israel Abrahams dobře věděli, proč ve svých pracích dělají ze spojení „nevzhlednosti“ či „mrzáctví“ a „židovství“ účinný protimluv. Americký antisemitismus označoval za nevzhledné všechny Židy, nejen žebráky stížené nemocí či úrazem, a plošně se o nich vyjadřoval s odporem. Svědčí o tom například Hawthornovo líčení jeho večere s prvním židovským starostou Londýna („V životě jsem neviděl něco tak ošklivého a nepříjemného, tak absurdního a směšného, jako byl jeho profil, tak ohyzdný a židovský.“), Hayův popis Židů ve vídeňském ghettu – „z té koketérie ohyzdnosti se člověku dělá zle“ – nebo pasáž, kterou Twain uzavírá svou „obranu Žida“ v časopise *Harper's Magazine*: „Svým ustrojením a způsobem života je [Žid] všude na světě už z podstaty cizincem a cizince nemají v oblibě ani andělé“ (cit. in Michael 2005: 110, 116, 114). Když se v americké populární kultuře spojí slova *židovský* a *mrzák*, výsledný účinek je většinou podobný zlověstné postavě vůdce podzemního proletářského bratrstva z románu *Caesar's Column* (Caesarův sloup), jež v roce 1890 publikoval americký populistický politik Ignatius Donnelly:

Byl starý a sešlý. Jednu ruku měl jakoby seschlou a hlavu držel neustále nakřivo. Jeho tvář byla podlá a zlověstná; v ústech mu zbyly jen dva tesáky, nos měl skobovitý, oči malé, bystré, pronikavé a neklidné, ale čelo klenoucí se nad nimi bylo ši-

rokové a ušlechtilé. Byla to jedna z těch hlav, které vypadají, jako by byly úplně napěchované, aby ani kousek prostoru nepřišel nazmar. Tělesně byl ale zanedbaný a ruce i dlouhé nehty na nich měl černé od špíny. Byl bych si ho všiml kde-koli jako velmi schopného a velmi nebezpečného člověka. Byl to zjevně místopředseda, o němž mluvil špión – onen bezejmenný ruský Žid, který byl pokládán za „mozek Bratrstva“.

(Donelly [1890] 2003: 116)

532 | Jako obranu před takovými formulacemi vytvořil Zangwill svého nezmrzačeného šnorera a jeho velkorysou židovskou kulturu kontrastující s „anonymními částechkami“, které se protloukají nazdařbůh „křesťanstvem“.

Ve velkých amerických městech plných cizinců se v éře mrzáckých zákonů nedal problém žebroty vyřešit tak snadno a nervozita stran anonymních částek se neomezovala jen na křesťanstvo. Článek z časopisu *American Hebrew*, přetištěný v *New York Times*, sliboval v roce 1896 čtenářům, že zásluhou židovských dobročinných organizací právě „navždy odzvonilo žebrotě“ (*New York Times*, 12. prosince 1896, s. 6). Díky úsilí Spojených židovských dobročinných spolků, tvrdilo se v něm, je židovský žebrák konečně „na našich ulicích již neznámou postavou“. Jako obvykle se odzvánělo poněkud předčasně; o devět let později uvádí jeden z úředníků Společnosti pro organizaci dobročinnosti, že „v New Yorku a na předměstích se volně pohybuje... 100 židovských „šnorerů“ („No Sinecure“). Newyorští zmocněnci pro boj s žebrotou v té době zároveň pronásledovali také „prvotřídního umělce“ mezi žebráky, kterým byl „ve skutečnosti polský Žid“, údajně „žil poměrně spořádaně“ a používal falešné jméno hrabě Marion Francois Leon d'Este, jež bylo stejně drze aristokratické jako jméno Zangwillova sefardského Krále šnorerů – Manasseh (Menaše) Bueno Barzillai Azevedo da Costa.

Nervozita, kterou ve městech budili žebrající přistěhovanci – včetně vnitroskupinového napětí, jaké vznikalo například v newyorských židovských komunitách – se z velké

části vybíjela ve sporech ohledně přistěhovalců provozujících podomní či pouliční obchod. Hranice mezi takovým nabízením zboží a žebrotou byla trvale velmi tenká a nejistá, zejména u postižených prodejců. Slepého prodavače tužek nebo novin bylo vždycky možné obvinít, že vydělává na soucitu. Podomní a pouliční prodej se ale octl pod palbou kritiky nejen jako kamufláž pro žebrotu. V Chicagu v roce schválení mrzáckého zákona (1881) reagovala tamější starousedlá obec německých Židů znepokojeně na příliv novějších židovských přistěhovalců z Ruska a východní Evropy, kteří mezi místními židovskými pouličními prodejci převládali.³⁰⁴ Úvodník v chicagských židovských novinách *The Occident* v roce 1881 navrhoval potlačit tento rozmach potulných kramářů a hokynářů razantními opatřeními:

| 533

Více než třicet ruských uprchlíků, kteří přibyli do Chicaga, si už požádalo u starosty města o povolení k pouličnímu prodeji. Jestliže při tom, kolik těchto lidí sem přichází, si tito příchozí vezmou příklad z několika svých krajanů... všechny ulice v Chicagu budou lemovat zástupy rusko-polských hokynářů a potulných kramářů.

Navrhujeme Výboru pro ruské uprchlíky, aby od nyníška uplatňoval železnou zásadu, že nebude poskytovat stravu ani přístřeší těm, kdo si zakoupili licenci... Nemělo by se připustit, aby se uprchlíci takto brzy začínali protloukat, a tím přivolávali opovržení na chicagské židovstvo a zaplavili naše ulice hordou kramářů; to by byl jednoduše skandál. Příkladem toho, jak neúnavně tito drobní nenasytní kramáři svádějí své soukmenovce k potupnému handlu, je, že skoro všichni se na žádost o licenci podepsali hebrejsky.

(cit. in Eastwood 1991: 27–28)³⁰⁵

304 Pro podrobnější popis napětí mezi německými Židy a novými židovskými přistěhovalci v Chicagu viz knihy Hymana L. Meitese (1990) a Irvinga Cutlera (1996).

305 K podobnému vývoji došlo v Německu pod tlakem přílivu židovských žebráků, kteří tam po vybudování železnice přijížděli z Ruska a Polska. Článek z roku 1897 z německo-židovského periodika rozebírající „organizace cizokrajných žeb-

Tady podomní a pouliční prodejci už nejen přivádějí své krajany do rozpaků, ale jsou to z podstaty nemravní a nevázaní podvodníci, „jednoduše skandál“. Jelikož podomní a pouliční obchod byl jedinou alespoň okrajově tolerovanou formou účasti „postižených“ na ekonomickém životě, pro „postiženého“ ruského uprchlíka by navrhované sankce byly skutečně citelnou újrou.

534 | Chicagská městská rada se v témže roce potýkala jak s problémem nevzhledných žebráků, tak s problémem imigrantských pouličních kramářů. Když deník *Chicago Tribune* v roce 1881 vítal schválení mrzáckého nařízení radního Peeveyho, pojímal ho jako prostředek, jak zbavit město „chlapů, kteří vyřvávají ‚Bááá-náá-ny‘, a všemožných dalších nepříjemností podobného druhu“. Tito „chlapi“ byli italští imigranti; z mnoha mužů, kteří nedávno přijeli z Itálie, se stávali pouliční prodavači ovoce. V článku Josepha Kirklanda „Among the Poor of Chicago“ (Mezi chicagskými chudými) jsou popisováni takto: „snědí (sic) prodavači, zvučným italským tónem vyzpěvující: ‚Banáánó! Fi, ri, banáánó“ (Kirkland 1892: 200).

Italové na chicagských ulicích zjevně představovali pro městskou radu problém. Během téhož týdne, kdy radní Peevey předložil ke schválení mrzácké nařízení, žádali italští pouliční prodavači ovoce starostu o zrušení jiného nedávno schváleného nařízení, jehož cílem bylo „odstranit z obrubníků stánky s ovocem“ (*Chicago Inter Ocean*, 18. května 1881). Deník *Chicago Times* 18. května téhož roku napsal: „Ital se nechce hnout.“ Komentoval tím neúspěšný pokus starosty Harrisona zakázat prodejcům blokování chodníků, podniknutý údajně „na žádost četných obchodních firem“. Skutečnost, že noviny *Chicago Tribune* interpretovaly mrzácký zákon jako zákon proti pro-

---

ráků“ o těchto žebrácích říká, že „jak se stávají protřelejšími, přijímají do svých řad mrzáky a slepce, vyrábějí podvodné žádosti o podporu, tvrdí o sobě, že byli vyhnáni z Ruska a toto slovo – vyhnání – samo o sobě dělá divy a je neutuchajícím zdrojem příjmů (cit. in Bornshtain 1992). Za překlad těchto řádků děkuji Chavě Boyarin.

dejcům, naznačuje, že přinejmenším někteří občané Chicaga vnímali mezi oběma nařízeními přímou spojitost – v obou případech šlo o kontrolu ulic spjatou s otázkami občanství, národní identity a etnicity.

Obecné kulturně-historické povědomí o mrzáckých zákonech, pro něž jsou nejdůležitější statické formulace městských kodexů (a viditelné „postižení“), nám zastírá, jaké politické aspekty měla v onom dynamickém období vzniku chicagského mrzáckého nařízení imigrace. Soustředíme se na „stižené chorbou a zmrzačené“ a kvůli tomu nevidíme „Itala“ – nebo snad spíše *neslyšíme* onen vyhrávající flašinet, jež si spojujeme s představou veřejně vystavovaných deformit.³⁰⁶ Jenže Ital se nechce hnout. Těch několikero chicagských novin, které informují o mrzáckém návrhu radního Peeveyho, zákonitě spojuje žebrotu a pouliční muzicírování v italském stylu. „Radní Peevey předložil návrh nařízení, které ukládá starostovi odstranit z ulic žebráky a flašinetáře,“ uvádí například deník *Chicago Times* (18. května 1881).

Skutečnost, že v této reportáži o Peeveyho nařízení je zmínka o flašinetářích, naznačuje, že mrzácké zákony, vždy těsně spjaté se zákony proti pouličnímu a podomnímu prodeji, regulovaly nejen to, co bylo v Chicagu a jiných městech k vidění, ale i to, co se tam dalo zaslechnout. V článku „Peddling Noise: Contesting the Civic Soundscape of Chicago“ (Pouliční vyvolávání: Snahy změnit zvukovou kulisu Chicaga) sleduje Derek Vaillant v období na přelomu 19. a 20. století činnost „koalice odpůrců hluku, odhodlané umlčet pouliční vyvolávání“ (Vaillant 2003: 257). Tyto snahy se značně podobají snahám tvůrců mrzáckých zákonů, kteří se snažili odstranit nevzhledné žebráky a dostat pod kontrolu vizuální podobu

---

306 Obecnou převahu vizuálna nad zvukovými vjemy, která je typická pro akademické zkoumání fenoménu moderních měst, komentuje Derek Vaillant. „Ačkoli různé způsoby zrakového vnímání (...) mají ve výzkumu moderního města už dlouho důležitou roli, tématu zvuku (...) se začala teprve nedávno věnovat pozornost, jakou si zaslouží.“ (Vaillant 2003: 259)

města. Obě tyto kampaně se snažily, řečeno Vaillantovými slovy, „proměnit město nejen po ekonomické, ale i po vjemové stránce“, využít reforem jeho smyslově vnímatelné podoby jako „záminky pro potlačení alternativních způsobů hospodářského života města“ (Vaillant 2003: 257, 267). Vaillant ukazuje, jak se omezování zvukových projevů v Chicagu zaměřovalo na zvuky pouličních prodavačů coby cizí zvuky, vykřikování „národností, jejichž projevy na veřejnosti byly najednou považovány za nepřijatelně hlasité či „hlučné““ (c.d.: 259). V roce 1889 dokonce chicagská městská rada projednávala nařízení požadující, aby všichni pouliční prodavači byli americkými občany (c.d.: 266).³⁰⁷ Reformní bojovníci proti hluku byli podle Vaillanta zastánci „veřejného diskursu, který se nenápadně, ale jednoznačně snažil nastolit jako ‚přirozený‘ náležitě ‚americký‘ hlasový projev... selektivní audiální kontrola byla důležitou oblastí regulace, v níž byly marginalizované složky veřejnosti, mimo jiné i přistěhovalci, nerodilí mluvčí a lidé pracující na ulici, odsouvání za ‚linii zlomu‘, za níž končila sociální inkluze a začínalo sociální vyloučení“ (c.d.: 275). Podél této linie také probíhaly drobné seismické otřesy způsobované mrzáckými zákony: být Američanem na pohled, stejně jako na poslech, vyžadovalo „chovat se tak a nejinak a potažmo také být ten, a nikoli onen“ – tj. nebýt hlučný či nevzhledného zevnějšku.

Zapomínáme-li na hluk, který dělali nevzhlední žebráci či pouliční prodavači, s nimiž byli tito žebráci často spojováni – na jejich popěvky, vykřikování a verbální dovolávání se pozornosti – má to několik problematických důsledků. Za prvé, klademe-li přílišný důraz na vzhled lidí „zmrzačených či stížených chorobou“, podceňujeme nebo ignorujeme tím jejich hlasy a tím kopírujeme právě ono redukcionistické zpřed-

307 Jiná města reagovala podobně. V Buffalu v roce 1894 požádala městská rada starostu, aby podobným nařízením zakázal vydávat povolení k pouličnímu a podomnímu prodeji lidem bez amerického občanství. *Proceedings of the Council, City of Buffalo* (Zápisy z jednání městské rady města Buffalo), 1894, II, s. 1365.

měťňování „nevzhledných“, které chceme tematizací mrzáckých zákonů kritizovat. Za druhé, zvýšený hlas lze spíše než vystavovaná těla zahrnout pod právní definici „projevu“, a je tedy potenciálně předmětem ústavní ochrany. Pohled z perspektivy disability studies nám navíc připomíná, že požadavek být „Američanem na poslech“ byl překážkou a břemenem nejen pro přistěhovalce a nerodilé mluvčí, ale i pro „marginalizované složky veřejnosti“ s řečovými a komunikačními odlišnostmi – pro lidi neslyšící či zadržávající, osoby, jimž nebylo snadno rozumět kvůli následkům dětské mozkové obrny nebo dystonie, a jiné podobné případy, jejichž specifické zkušenosti s audiální šikanou a regulací hlasového projevu nejsou v rámci běžného, vizuálně orientovaného přístupu k mrzáckým zákonům nijak reflektovány.

| 537

A konečně poslední důvod, nejpodstatnější pro účel, který v této knize sleduji – představujeme-li si scenerii uplatňování mrzáckých zákonů jako jakousi bezhlasou pantomimu, snadno zapomínáme na „cizince“, jejichž přítomnost ve městech hrála klíčovou roli, protože nastolila nová nařízení regulující uspořádání a „performance“ lidských těl na městských ulicích. Vaillant ukazuje, jak zvuky pouličních vyvolávačů a flašinetářů asociovaly „hluboce sdílenou“, specificky přistěhovaleckou životní zkušenost. Pouliční prodáváci z přelomu století a jejich zákazníci byli podle něj „nepoměrně často chudí přistěhovalci a východoevropští Židé, kteří uprchli... v osmdesátých letech devatenáctého století z Ruska“, tedy skupina, vůči které se vymezoval onen mnou citovaný úvodník z německo-židovského periodika *Occident*.

Jiní unikli nezaměstnanosti a bídě panující v Řecku či jižní Itálii. Volání a pokřikování pouličních prodáváčů svědčilo o přežití a odolnosti skupiny v těžké době (...). Pouliční prodáváci bojovali proti sterilní zvukové atmosféře města prosazované reformátory jako proti dvojí hrozbě – ohrožení jejich živobytí i nároku na kulturní sebeurčení. (Vaillant 2003: 258–259)

Z Eastwoodovy studie o chicagských židovských pouličních prodavačích jasné vyplývá, že ačkoli pouliční prodej byl pro některé čerstvé přistěhovalce novým typem práce (která pro ně byla přitažlivá nevelkými požadavky na výchozí kapitál, minimálními nároky na znalost angličtiny a hospodářskou nezávislostí, kterou skýtala), mnoho jiných se právě takovému drobnému obchodu věnovalo už před příchodem do Spojených států (Eastwood 1991: 11). Ve zvucích pouličních prodejců a žebráků zaznívala ozvěna pouličních ekonomik Starého světa, pro něž v rozvojových plánech modernizovaného amerického velkoměsta nebylo místo.

Tak jako německo-židovští autoři novin *The Occident*, i vůdcové italoamerické komunity v Chicagu se snažili sami sebe legitimizovat a působit jako asimilovatelní, řadoví američtí občané stoupající na společenském žebříčku, takže aktivně podporovali všechna opatření zakazující Italům vykonávat práci, z níž byla cítit (nebo slyšet) pouliční žebrota Starého světa. Jedním z cílů, na něž se zaměřili, byli flašinetáři, neboť, jak si všiml John Zucchi, jejich vyhrávání, za něž neúčtovali pevnou cenu, ohrožovalo dualistický protiklad práce a žebroty (Zucchi 1992: 7). Noviny *L'Italia* se sídlem v Chicagu v roce 1887 oznámily ustavení „italského sdružení pro potlačování hadrářů a flašinetářů“ a podařilo se jim dotlačit městskou radu k tomu, že v září 1888 flašinetářské produkce na ulicích zakázala. Když policie jako už mnohokrát nedokázala tento předpis prosadit, přispěvatelé novin *L'Italia* veřejně odsoudili komunální politiky, jimž tento neúspěch kladli za vinu, a nařkli je, že v tomto smyslu vydali „tajné rozkazy“ (Nelli 1970: 143–144).

Nařízení o eliminaci nevzhledných žebráků byla obzvláště těsně spojena se zákony namířenými proti flašinetářům a dalším pouličním muzikantům, z nichž mnozí nesli jako cizinci a „postižení“ (nejčastěji nevidomí) hned dvojí příznak. V dějinách New Yorku lze toto spojení s pouliční hudbou vysledovat zvlášť jasně. V roce 1895 se newyorští podnikatelé spojili k protestu proti rozhodnutí starosty Stronga, který chtěl vy-

dávat povolení ke hře na flašinet „zmrzačeným žadatelům“. Napsali Strongovi a požadovali, aby „vydal svým úředníkům instrukce, že mají zamítnout žádosti o povolení... všem osobám s deformovaným nebo zmrzačeným tělem, které chtějí provozovat pouliční obchod nebo hrát na flašinet nebo jinak odhalovat svá znetvoření na veřejných ulicích města“ (Executive Committee. Letter to Hon. William L. Strong – Výkonný výbor, dopis starostovi Strongovi). Protiflašinetoví aktivisté vyjádřili své obavy z obtížného pouličního vyhrávání v soukromém memorandu:

| 539

Jsou zpravidla buď slepí, nebo zmrzačení... Někteří z těch nejneodbytnějších byli zatčeni... ale policejní soudcové je zase propustili, protože nazývat akordeon nebo dýchavičné argumentto [sic] flašinetem je sice trochu pokulhávající srovnání, ale jako mrzáci na ně prý mají právo. Kvůli tomu rozhodnutí začínají teď některé avenue a hlavní ulice zamořovat slepci a mrzáci. („Illustrative Cases“)

Zatímco nevzhledný žebrák byl v antiimigračním diskursu spojován s cizinou, k Americe patřil pracující člověk. Byla jako hostitel napadený parazitem, národ s rezistencí nahlovanou neustálým kvílením flašinetu a vyhlídkou na to, že se promění v nevědecky dezorganizované Spojené státy charity. „Zaznamenali jsme – a stále zaznamenáváme – pravidelný příliv profesionálních žebráků (...) které k těmto břehům lákají pověsti o tom, jaké peníze se dají vydělat na ‚těch hloupých Američanech‘, napsaly brooklynské noviny v roce 1902. „Tito lidé prý slyšeli (...) že kdokoli, kdo je chromý, kulhavý nebo slepý – nebo umí postižení předstírat – si může v New Yorku a na předměstích za týden vydělat tolik, co v Evropě za rok. A tyto pověsti jsou naprosto pravdivé.“ (Spacks 1902: 29)

Rozdíl mezi „domácím“ a cizincem se u nevzhledné žebroty ovšem už začínal stírat. „Obyčejní domácí žebráci se kdysi spokojovali s tím, že vypadali uboze a prosili o almužnu,“ stěžovala si newyorská městská policie v téže zprávě (c.d.: 29).

Nyní se pod nakažlivým vlivem „evropské metody exhibice“ i tito obyčejní domácí žebráci chovali jako neobyčejní přivandrovalci (nebo snad jimi byli odjakživa?), vystavovali na odív či simulovali všemožné neduhy a postižení a vyhrávali na flašiny, přičemž se za chladného počasí potají zahřívali „čínskými kapesními ohřívači“ schovanými pod kabátem. Když noviny *Tribune* přinesly oznámení o přijetí chicagského mrzáckého zákona, uvedly jako příklad jevu, který je třeba „zakázat“, i etnicky bezpříznakovou ženu, která neustále vyhrávala na ulicích populární americkou písničku „Molly Darling“ – také na kolovrátek, tedy nástroj těsně spjatý s přistěhoválými italskými pouličními muzikanty.³⁰⁸

Američané se během dlouhé éry, v níž platila nařízení o nevzhledných žebrácích, museli vyrovnávat se složitými změnami, jež dobře nastiňují Paul Longmore a Paul Miller: „rychlý přechod k průmyslové ekonomice a městské společnosti, nový imperialismus v zahraničí a noví přistěhovanci doma, vzestup celostátních korporací, odborů a jiných institucí s dalekosáhlou působností a s tím spojený pokles významu místních společenství, v nichž se lidé navzájem dobře znali, stále menší schopnost jednotlivců samostatně utvářet svůj život ve vznikající masové moderní společnosti.“ (Longmore, Miller 2006: 61) Přidejme k těmto změnám ideologickou sílu biologicky zdůvodňovaného rasismu a eugeniky. Tváří v tvář takovým tlakům se nevzhledný žebrák a nebezpečný přistěhovelec zákonitě sbližovali a splývali a není divu, že vznikla postava nevzhledného přistěhovance. Žebrota byla koneckonců krajní podobou toho, čemu měl předcházet Úřad pro přistěhovalectví a naturalizaci (Immigration and Naturalization Service), totiž existence „odkázané na veřejnou dobročinnost“. Takto „odkázaný“ člověk však nebyl nikomu „přikázán“ do péče; byl „odkázán na dobročinnost veřejnosti“ na veřejnosti. Sociologie americké progresivní éry (přibližně

308 Převahou italských muzikantů na ulicích se zabývá John Zucchi (1992) a také David Cohen a Ben Greenwood (1971).

období let 1890–1929) se sice snaží tyto představy uvést na pravou míru a svými výzkumy dokládá, že prakticky všichni tuláci a žebráci byli místního původu, ale už samo časté opakování těchto argumentů naznačuje, jak pevně je zakořeněná domněnka, kterou se snaží vyvrátit. „Nevzhledná“ žebrota, tak jako mor, zkrátka přišla odjinud.

LITERATURA

- Abrahams, I. 1911. *Jewish Life in the Middle Ages*. Philadelphia: Jewish Publication Society of America.
- Anzaldúa, G. 1987. *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza*. San Francisco: Aunt Lute.
- Bales, K. 2005. *Understanding Global Slavery: A Reader*. Berkeley: University of California Press.
- Baynton, D. 2005. „Defectives in the Land: Disability and American Immigration Policy, 1882–1924.“ *Journal of American Ethnic History*: 31–45.
- Beecher, H. W. 1887. „Jew and Gentile.“ *Menorah* 2: 203.
- Bornshtain, A. 1992. *Ha-Kabtsanim: perek be-toldot Yehude Germanyeh* [The Beggars: A Chapter in the History of the Jews of Germany]. Jerusalem: R. Mas.
- Breckenridge, C. A., C. Vogler. 2001. „The Critical Limits of Embodiment: Disability's Criticism.“ *Public Culture* 13 (3): 349–357.
- Brown, B. 1996. *The Material Unconscious: American Amusement, Stephen Crane, and the Economies of Play*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Buck, D. 2000. *Deaf Peddler: Confessions of an Inside Man*. Předmluva R. Buchanon. Washington, D.C.: Gallaudet University Press.
- Byrom, B. 2004. *A Vision of Self Support: Disability and the Rehabilitation Movement of Progressive America*. PhD. dissertation. Iowa City, IA: University of Iowa.
- Chan, S. 1991. *Entry Denied: Exclusion and the Chinese Community in America, 1882–1943*. Philadelphia: Temple University Press.
- Cohen, D., B. Greenwood. 1971. *The Buskers: A History of Street Entertainment*. North Pomfret, Vt.: David and Charles.
- Commissioner of Immigration of the Port of New York v. Gottlieb, 265 U.S. 310 (1924).
- Craddock, S. 2000. *City of Plagues: Disease, Poverty, and Deviance in San Francisco*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Crane, S. 1976. *Active Service*. 1899. *The University of Virginia Edition of the Works of Stephen Crane*. Vol. 3. Ed. F. Bowers. Charlottesville: University of Virginia Press.
- Cutler, I. 1996. *The Jews of Chicago*. Urbana: University of Illinois Press.
- Donnelly, I. (1890) 2003. *Caesar's Column: A Story of the Twentieth Century*. Middleton, Conn.: Wesleyan University Press.
- Dreiser, T. 1988. *Theodore Dreiser: Journalism*. Ed. T. D. Nostwich. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Eastwood, C. 1991. *Chicago's Jewish Street Peddlers*. Chicago: Jewish Historical Society.
- Executive Committee. Letter to Hon. William L. Strong. 1895. Dec. 30. Community Service Society/Charity Organization Society Papers (Box 144). New York: Columbia University Rare Book Library.
- Fairchild, A. 2003. *Science at the Borders: Immigrant Medical Inspection and the Shaping of the Modern Industrial Labor Force*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Franklin, H. Bruce. 1990. *War Stars: The Superweapon and the American Imagination*. New York: Oxford University Press.
- Foucault, M. 2003. *Abnormal: Lectures at the College de France 1974–1975*. New York: Picador.
- Friedman, I. K. 1903. *The Autobiography of a Beggar*. Boston: Small, Maynard.
- Gilman, S. 2000. *Making the Body Beautiful: A Cultural History of Aesthetic Surgery*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Greever, G., J. M. Bachelor. 1923. *The Soul of the City: An Urban Anthology*. Boston: Houghton Mifflin.
- Haines, D. W., K. E. Rosenblum. 1999. *Illegal Immigration in America*. Westport, Conn.: Greenwood.
- Hyde, A. 1997. *Bodies of Law*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- „Illustrative Cases.“ (Handwritten manuscript by anonymous author). Community Service Society/Charity Organization Society Papers (Box 144, „Mendicancy 1883–1920“). New York: Columbia University Rare Book Library.
- Jacobs, J., J. D. Einsenstein. „Schnorer.“ *JewishEncyclopedia.com*.
- Jaeger, P., C. A. Bowman. 2005. *Understanding Disability: Inclusion, Access, Diversity, and Civil Rights*. Westport, Conn.: Praeger.
- „A Jap Begging for Bread.“ 1897. *Daily Democrat*, 2. 11., p. 1.
- Kirkland, J. 1892. „Among the Poor of Chicago.“ *Scribner's* 12: 1 (July).
- Kusmer, K. 2002. *Down and Out, On the Road: The Homeless in American History*. New York: Oxford University Press.
- Longmore, P., P. S. Miller. 2006. „A Philosophy of Handicap.“ *Radical History Review* 94 (Winter): 59–83.

- Lui, M. T. Y. 2005. *The Chinatown Trunk Mystery: Murde, Miscegenation, and Other Dangerous Encounters in Turn-of-the-Century New York City*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Lyman, S. 2000. „The Yellow Peril Mystique: Origins and Vicissitudes of a Racist Discourse.“ *International Journal of Politics, Culture and Society* 13 (4): 683–747.
- McAllister, E. 2007. „Smallpox, Opium, and Invasion: Chinese Invasion, White Guilt, and Native American Displacement in Late Nineteenth- and Early Twentieth-Century American Fiction.“ Pp. 143–156 in D. S. Goldstein, A. B. Thacker (eds.). *Complicating Constructions: Race, Ethnicity, and Hybridity in American Texts*. Seattle: University of Washington Press.
- Meites, H. L. 1990. *History of Jews in Chicago. 1924*. Chicago: Chicago Jewish Historical Society.
- Michael, R. 2005. *A Concise History of American Antisemitism*. New York: Rowman and Littlefield.
- Miller, J. 1879. Untitled article in *Harper's Weekly*, Mar. 15: 216.
- Molina, N. 2006. *Fit to Be Citizens? Public Health and Race in Los Angeles, 1879–1939*. Berkeley: University of California Press.
- Molina, N. 2006. „Medicalizing the Mexican: Immigration, Race, and Disability in the Early-Twentieth-Century United States.“ *Radical History Review* (Winter): 22–37.
- Mundo, O. 1898. *The Recovered Continent: A Tale of the Chinese Invasion*. Columbus, OH.: Harper-Osgood.
- Nelli, H. 1970. *Italians in Chicago, 1880–1930: A Study in Ethnic Mobility*. New York: Oxford University Press.
- „New Publications.“ 1894. *New York Times*, Feb. 26, 3.
- Norr, W. 1892. *Stories of Chinatown: Sketches from the Chinese Colony*. New York: William Norr.
- „No Sinecure Has the N.Y.C.O. Mendicancy Officer.“ 1905. *New York Times*, May 14, SM6.
- Proceedings of the Council, City of Buffalo*. 1894. II, 1365.
- Ryan, S. 2003. *The Grammar of Good Intentions: Race and the Antebellum Culture of Benevolence*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Sennett, R. 1994. *Flesh and Stone: The Body and the City in Western Civilization*. New York: Norton.
- Shah, N. 2001. *Contagious Divides: Epidemics and Race in San Francisco's Old Chinatown*. Berkeley: University of California Press.
- Shah, N. 2005. „Between Oriental Depravity and Natural Degenerates: Spatial Borderlands and the Making of Ordinary Americans.“ *American Quarterly* 57 (3): 703–725.
- „Shrewdest of All Beggars.“ 1913. *Los Angeles Times*, Mar. 2, II1.

- Snyder, S., D. T. Mitchell. 2006. *Cultural Locations of Disability*. Chicago: University of Chicago Press.
- Sontag, S. 1978. *Illness as Metaphor and AIDS and Its Metaphors*. New York: Anchor. Český 1997. *Nemoc jako metafora: AIDS a jeho metafora*. Praha: Mladá fronta.
- Spacks, C. 1902. „Prosperous Beggars Form a Trust to Check Rush of Pauper Mendicants.” *Brooklyn Daily Eagle*, 26. 1., p. 29, 33.
- Special Consular Report: Vagrancy and Public Charities in Foreign Countries*. 1893. Washington, D.C.: Government Printing Office.
- Stahl, F. 1896. „The Maternal Impression in Twin Pregnancy, as Seen in the Mystery Story, Sons and Fathers.” *Chicago Medical Reporter*, 24, 25.
- „The Tax on Immigration.” *New York Times*, June 4, 1881, 4.
- „Undesirable Immigrants.” 1901. *Brooklyn Daily Eagle*, Aug. 25, 16.
- Vaillant, D. 2003. „Peddling Noise: Contesting in Civic Soundscape of Chicago, 1890–1913.” *Journal of the Illinois State Historical Society* 96 (3) (Autumn): 259–260.
- Welke, B. 2001. *Recasting American Liberty: Gender, Race, Law, and the Railroad Revolution, 1865–1920*. New York: Cambridge University Press.
- Whippert, G. W. 1891. „Begging a Fine Art.” *Salem Daily News*, May 16.
- Zangwill, I. (1893) 1953. *The King of Schnorrers*. Hamden, Conn.: Shoe String Press.
- Zucchi, J. 1992. *The Little Slaves of the Harp*. Montreal: McGill-Queens University Press.